

Секція. Новітні теорії економіки добробуту

Сіднєва Ж.К.

доцент кафедри менеджменту

Національний університет харчових технологій

м. Київ, Україна

ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ЖИТТЯ НАСЕЛЕННЯ – СТРАТЕГІЧНИЙ НАПРЯМ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ

Проблема забезпечення необхідного рівня якості життя населення є важливою та актуальною для кожної країни. Добробут безпосередньо залежить від правильної соціальної політики держави. Сьогодні якість життя виступає головним критерієм оцінки ефективності функціонування національних економік.

В економічній літературі для характеристики соціальних аспектів життя людей використовують різні терміни: «добробут», «рівень життя», «умови життя», «якість життя» тощо. Це обумовлено тим, що при вирішенні різних завдань застосовують різні трактування. З початку в економічній теорії використовувався термін «добробут», але пізніше в західній вітчизняній науці більш поширеним став термін «якість життя». Фахівці вважають, що така словосполучка дозволяє вкладати в це поняття різний зміст: від характеристики конкретних умов життя людей до загально філософських питань буття [1].

До цього часу не існує єдиної думки щодо визначення сутності поняття «якість життя». Деякі вчені (Л.Ф.Удотова) виходять безпосередньо із вимог стандартів і вважають, що якість життя повинна враховувати ступінь відповідності умов і рівня життя науково-обґрунтованим нормативам і стандартам. Російський академік О.В.Гличев розглядає зміст «якості життя» як морально-етичний і духовний стан суспільства [2].

На початку 90-х років ХХ ст. групою експертів ПРООН (Програма розвитку ООН) була розроблена концепція «розвитку людського потенціалу».

У концепції розвиток людини розглядається через розширення можливостей вибору, який надає здоров'я (тривалість життя), освіта і доходи. За цією концепцією розвиток людини розглядається як ціль і критерій суспільного розвитку, а не як засіб економічного зростання. Тобто, якість життя включає як комплекс умов життєдіяльності людини (обсяг споживання матеріальних і духовних благ та послуг), так і ті складові, які відносяться до природного середовища, соціального добробуту, політичного клімату, морально-психологічного клімату в суспільстві.

Специфіка поняття «якість життя» полягає в тому, що воно включає в себе як об'єктивні критерії, які визначаються нормативними та статистичними характеристиками, так і суб'єктивними, які пов'язані з індивідуальністю потреб і вимог конкретної людини. Визначені критерії враховуються в наукових дослідженнях авторитетних міжнародних організацій.

Аналіз тенденцій зміни якості життя населення країни свідчить про ефективність соціально-економічної політики держави. Існує багато методів, індикаторів та показників оцінки якості життя, які характеризують різні напрями життєдіяльності людини. Перша система показників, яка характеризує якість життя населення країн світу була розроблена в 1960 р. спеціалістами ООН, і потім регулярно переглядалась і вдосконалювалась.

Загальноприйнятим показником оцінки якості життя населення країн світу, який використовують експерти ООН для співставлення розвитку країн, є індекс розвитку людського потенціалу (ІРЛП) [3]. У залежності від значення індекса розвитку людського потенціалу прийнято класифікувати країни світу за рівнем розвитку. Країни, які мають ІРЛП в межах 0,8-1 – це країни з високим рівнем людського розвитку, якщо в межах 0,5-0,8, то відносяться до країн з середнім рівнем розвитку, менше 0,5 – з низьким рівнем розвитку людського потенціалу. Основними критеріями при розрахунках індексу виступають середня тривалість життя (оцінюється довголіття), рівень грамотності та рівень життя населення країн світу, який оцінюється через ВВП на душу населення. Ці показники відносяться до об'єктивних критеріїв якості життя. Суб'єктивні

критерії передбачають визначення якості життя на основі соціологічних опитувань.

ООН щорічно публікує Звіт з людського розвитку (Human Development Reports), який містить індекси людського розвитку (індекси людського потенціалу). У 2012 р. за індексом людського розвитку Україна займала 78 місце серед 177 країн світу з показником 0,740, тобто країна відноситься до країн з середнім рівнем людського розвитку. Незважаючи на відносне зростання індексу у 2009-2012 рр., його динаміка погіршується у 2005 р. індекс складав 0,788, у 2002 р. – 0,777, у 2001 р. – 0,766). Найкраще положення з освітою та грамотністю. За цим критерієм Україна займає 29 місце у світі (індекс – 0,860). Незадовільний стан справ з економічним розвитком (індекс дорівнює 0,615) та медицини (індекс – 0,760) негативно позначилися на загальному рейтингу з якості життя населення.

Підвищення якості життя . головною метою розвитку України. Одним із напрямів її досягнення є стабільне забезпечення населення країни якісними і безпечними продуктами харчування в достатній кількості.

Адже здоров'я значною мірою залежить від якості і кількості харчових продуктів та відповідності їх медично-рекомендованим нормам. Оптимальною вважається ситуація, коли фактичне споживання продуктів харчування однією особою протягом року відповідає раціональній нормі споживання.

У 2011 р. фактичне споживання відстає від раціонального по молоку і молокопродуктах на 46 %, м'ясу і м'ясопродуктах – на 36 %, плодах, ягодах і винограду – на 41,5 %, рибі та рибопродуктах – на 33 %.

Найбільше зросло порівняно з попереднім роком споживання овоче-баштанної продукції (на 13,4 %), яєць та яйце продуктів (на 6,9 %). Проте споживання м'яса і м'ясопродуктів; молока і молочних продуктів; риби і рибопродуктів; плодів, ягід та винограду не відповідає раціональним нормам.

Лише за чотирма позиціями, а саме: «хліб і хлібопродукти», «картопля», «олія» та «цукор» фактичне споживання перевищило раціональну норму. Проте, таке перевищення по зазначених групах продовольства, особливо

хлібопродуктах та картоплі, є свідченням незбалансованості харчування населення, яке намагається забезпечити власні енергетичні потреби за рахунок економічно доступніших продуктів.

Аналіз динаміки споживання основних харчових продуктів свідчить про недостатній його рівень. Особливо негативна ситуація склалася у сфері споживання продуктів тваринництва, риби та плодоовочевої продукції. Так, м'ясо і м'ясопродуктів споживається в 1,57 разів менше раціональної норми; молока та молочних продуктів – в 1,56; плодів, ягід і винограду – в 1,33; риби та рибодуктів – в 2,84 разів. Критичним є споживання молока і молокопродуктів; плодів, ягід і винограду, рівень їх споживання не досягає мінімальних норм.

З метою підвищення якості життя державою застосовуються різні заходи, що вже дають позитивні результати щодо покращення добробуту населення, поліпшення забезпечення продуктами харчування в необхідних обсягах і асортименті.

Список літератури:

1. Баженов С.А. Качество жизни населения: теория и практика // С.А.Баженов. – М.: ЭКОС. – 2002. – 278 с.
2. Гличев А.В. Управление качеством. – М.: ИКЦ «МарТ». – Ростов-на-Дону: Издат. центр «МарТ». – 2003. – 400 с.
3. Програма розвитку ООН в Україні. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://undp.org.ua>
4. Баланси та споживання основних продуктів харчування населенням України. Стат. збірник / За ред. Власенко С.С. – К.: Державна служба статистики України. – 2012. – 55 с.